
ІННОВАЦІЇ

УДК 339.56

О. В. Левківський, аспірант**ІННОВАЦІЙНИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті висвітлено роль зовнішньої торгівлі в інноваційному розвитку національної економіки. Проаналізовано ситуацію щодо реалізації інноваційної продукції за межі України, а також її імпорту з метою здійснення нововведень. Досліджено структуру і динаміку обсягу зовнішньої торгівлі України високотехнологічною продукцією.

Ключові слова: зовнішня торгівля; інноваційний вектор розвитку; інноваційна продукція; експорт технологій; імпорт технологій; високотехнологічна продукція.

А. В. Левковский, аспирант**ИННОВАЦИОННЫЙ ВЕКТОР РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ УКРАИНЫ**

Аннотация. В статье освещена роль внешней торговли в инновационном развитии национальной экономики. Проанализирована ситуация по реализации инновационной продукции за пределы Украины, а также ее импорта с целью осуществления нововведений. Исследована структура и динамику объема внешней торговли Украины высокотехнологичной продукцией.

Ключевые слова: внешняя торговля; инновационный вектор развития; инновационная продукция; экспорт технологий; импорт технологий; высокотехнологичная продукция.

O. V. Levkivskiy, Postgraduate**THE INNOVATIVE VECTOR OF DEVELOPMENT OF THE FOREIGN TRADE OF UKRAINE**

Abstract. The article highlights the role of foreign trade in the innovative development of the national economy. The issues with respect to exports of innovative products outside Ukraine and their imports to implement innovations are analyzed. The structure and dynamics of the volume of Ukraine's foreign trade in high-tech products are studied.

Keywords: foreign trade; innovative vector of development; innovative products; export of technologies; import of technologies; high-tech products.

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах основою економічного розвитку будь-якої країни є інноваційна діяльність, яка забезпечує рівень конкурентоспроможності національної економіки. Водночас конкурентоспроможність країни значною мірою визначається її здатністю не тільки самостійно розробляти, але й купувати за кордоном і ефективно використовувати інноваційну товарну продукцію. Тому важливим фактором інноваційного розвитку національної економіки є зовнішня торгівля, яка може як прискорювати його, так і перешкоджати йому. З одного боку, участь у світовій торгівлі дозволяє розширити місткість внутрішнього ринку за рахунок експорту, забезпечити внутрішнє виробництво за рахунок імпорту необхідної сировини і обладнання, підвищити рівень зайнятості в країні, генерувати валютні надходження та ін. З іншого боку, зовнішньоторговельна діяльність може чинити негативний вплив на економічний розвиток, посилюючи сировинну залежність, підвищуючи екологічне навантаження.

Постановка проблеми. Структура зовнішньої торгівлі, зокрема питома вага інноваційної продукції, є важливим індикатором як рівня технологічного розвитку країни, так і її становища у світовій економіці, а рівень досягнень національної інноваційної діяльності є необхідною умовою повноправної участі країни в міжнародному поділі праці.

На жаль, сьогодні інноваційний розвиток не став основою зростання національної економіки України [1], а її переважно сировинну спеціалізацію у міжнародному обміні визначають низько-

ІННОВАЦІЇ

технологічні виробництва, що свідчить про нераціональну структуру зовнішньої торгівлі. Тому спрямування останньої на інноваційний вектор розвитку є надзвичайно важливою проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років в економічній літературі з'явилося ряд публікацій, присвячених проблемам зовнішньої торгівлі високотехнологічними товарами. Зокрема, О. Б. Саліхова аналізує визначальні детермінанти імпорту високотехнологічних товарів в Україну [2]. І. Ю. Матюшенко та Д. М. Костенко досліджують тенденції та перспективи розвитку торгівлі високотехнологічною продукцією [3]. Т. В. Мельник та О. В. Зубко здійснили оцінку рівнів технологічної місткості зовнішньої торгівлі України та акцентують увагу на наявності інноваційного регресу в її структурі [4; 5].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте, зважаючи на важливість та широту даної проблематики, питання інноваційного вектора розвитку зовнішньої торгівлі потребує подальшого всебічного вивчення.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження інноваційних аспектів структури і динаміки розвитку зовнішньої торгівлі України.

Виклад основного матеріалу. Згідно з класичними теоріями зовнішня торгівля – це форма міжнародних економічних відносин, сукупність експорту товарів і послуг, у створенні яких та чи інша країна володіє певними перевагами, та імпорту товарів і послуг, у створенні яких країна порівняльними перевагами не володіє.

Зовнішня торгівля в інноваційному розвитку відіграє двояку роль: з одного боку, відбувається продаж національних інноваційних розробок на зовнішньому ринку, а з іншого – залучення зарубіжних інновацій, реалізованих в інноваційних товарах, технологіях і послугах.

Зовнішня торгівля стимулює інноваційний розвиток шляхом підвищення конкурентного рівня ринку продуктів (купуючи імпортні товари високої якості, споживачі «тиснуть» на національних виробників, вимагаючи від них такої ж якості), поширює знання і створені інноваційні продукти між країнами. Сьогодні зовнішня торгівля у формі обміну досягненнями високих технологій перетворилась на один із важливих двигунів інноваційного розвитку. Імпорт машин, обладнання, сучасних матеріалів, а також технологій у більшості зарубіжних країн забезпечив високі темпи економічного зростання. А розвиток експортного виробництва дозволив багатьом національним підприємствам піднятися до рівня вимог світового ринку.

Нинішній рівень інноваційного розвитку економіки України є вкрай низьким, масштаби співпраці в науково-технічній сфері не відповідають потенціалу нашої держави. Так, наукоємність ВВП в Україні (витрати на виконання наукових досліджень як частка від ВВП) складає лише 0,77%. Питома вага продукції високотехнологічних галузей у ВВП становить 6%. При цьому кількість випускників STEM (наука, технології, інженерія та математика) налічує 100 тис. чол. [6].

У 2015 р. тільки 1,4% від загального обсягу реалізованої промислової продукції становила інноваційна продукція (у 2014 р. – 2,5%). При цьому 47% загального обсягу реалізованої інноваційної продукції було продано за межі України (на суму 10,8 млрд грн), що перевищує аналогічні показники 2014 р. (29,2% та 7,5 млрд грн відповідно). Водночас зменшується кількість підприємств, які виходять з інноваційною продукцією на зовнішній ринок. Якщо у 2011 році таких підприємств було 378 (36,2% від кількості підприємств, що реалізували інноваційну продукцію), то у 2014 р. – 295 (32,6%), а у 2015 р. – 213 (37,4%) [7].

Найбільша кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межі України, у 2015 р. знаходилась у Харківській області (28), м. Києві (22), Запорізькій (19), Львівській (17), Дніпропетровській (15), Полтавській (12), Сумській (11) областях. В силу об'єктивних причин значно зменшилась кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межі України, у Донецькій області (з 24 у 2013 р. до 7 у 2014 р. і до 5 у 2015 р.), а в Луганській області залишилось лише одне таке підприємство (при 7 у 2013 р.) [7].

У результаті інноваційної діяльності промислові підприємства у 2015 р. передали за межі України 20 нових технологій (технічних досягнень), з яких 2 од. є результатами досліджень та розробок, а 18 од. – угод на передачу технологій та ноу-хау (у 2014 р. – 8, з яких 6 од. – результати досліджень та розробок, а 2 од. – устаткування) [7].

ІННОВАЦІЇ

Аналіз сучасного українського імпорту свідчить, що його можливості щодо перебудови вітчизняної економіки за допомогою закордонного обладнання і технологій використовуються не повною мірою. У 2015 р. з метою здійснення нововведень за межами України підприємства придбали лише 66 од. нових технологій, у тому числі за договорами на придбання прав на патенти, ліцензіями на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей – 8 од., як результат досліджень та розробок – 12 од., за угодами на придбання технологій та ноу-хау – 3 од., придбання устаткування – 43 од., що майже удвічі менше аналогічних показників попереднього року (117 од., із них: 20 од., 10 од., 1 од., 85 од. відповідно) [7].

Як свідчать наведені дані, переважну частину технологій Україна імпортує у вигляді машин і обладнання. Водночас світовий досвід показує, що імпорт технологій у формі патентів, ліцензій і ноу-хау має ряд переваг у порівнянні з імпортом «уречевленої» технології. Зокрема, ліцензійні угоди, крім економії валютних коштів, дозволяють отримувати від продавця цінні ноу-хау та сприяння у вдосконаленні ліцензійної продукції, а іноді в її реалізації на зарубіжних ринках, а також можуть стати вихідною базою для нових вітчизняних розробок. Саме за рахунок ліцензій і ноу-хау Республіка Корея, Сінгапур та інші країни Південно-Східної Азії подолали техніко-економічне відставання від розвинених країн.

Однією з причин недостатньо активного використання іноземних технологій в Україні є відсутність досвіду і відповідних структур, які б займалися не тільки науковими дослідженнями та розробками, але й вивченням передових зразків іноземної техніки і технологій. У зв'язку з цим важливим завданням має стати вдосконалення національної інноваційної системи. Необхідно відродити діяльність конструкторських бюро та дослідних підприємств, які постраждали під час переходу до ринку.

Важливим показником інноваційної спроможності країни вважається обсяг торгівлі високотехнологічними товарами [4]. Загальновизнаного тлумачення поняття «високотехнологічна продукція» поки що не сформовано. На думку І. Ю. Матюшенко та Д. М. Костенко, до високотехнологічної продукції слід віднести продукцію, що виготовлена із застосуванням сучасних наукоємних технологій і виробництво якої вимагає великих обсягів НДДКР. Іншим визначальним фактором високотехнологічного характеру продукції можна вважати її належність до певних технологічних укладів [3]. За класифікацією ООН та ОЕСР, до високотехнологічної належить продукція із вмістом витрат на дослідження і розробки більше 5% [8].

Експорт високотехнологічних товарів є індикатором оцінки ефективності інноваційної діяльності та реалізації інноваційної стратегії країни. Частка експорту високотехнологічних товарів з України у світовому високотехнологічному експорті незначна і в 2014 р. становила 0,089% (у 2005 р. – 0,056%, 2011 р. – 0,098%, 2012 р. – 0,131%, 2013 р. – 0,104%) [9]. Незначне представництво на світовому ринку високотехнологічних товарів обумовлене насамперед тим, що в промисловому комплексі України домінуючими є виробництво продукції 3-го та 4-го технологічних укладів (важке машинобудування, виробництво і прокат сталі, суднобудування, кольорова металургія, органічна та неорганічна хімія), питома вага яких становить 94% [3].

Для розгляду структури і динаміки зовнішньої торгівлі України високотехнологічною продукцією використаємо класифікацію технологічності галузей, що запропонована спеціалістами ОЕСР. Відповідно до даної класифікації, до високотехнологічних галузей віднесено: галузь інформаційних технологій (виробництво комп'ютерної, офісної техніки та створення програмного забезпечення), аерокосмічну, фармацевтичну галузі, виробництво електроніки та телекомунікаційного обладнання, виробництво медичної, високоточної та оптичної техніки. Проте належність товарів до даних галузей не означає їх автоматичного включення до групи високотехнологічних товарів.

Враховуючи класифікацію ОЕСР, а також напрацювання вітчизняних дослідників, на основі даних митної статистики Державної фіскальної служби України проаналізуємо експорт та імпорт продукції високотехнологічних галузей (табл. 1).

ІННОВАЦІЇ

Таблиця 1

Зовнішня торгівля України високотехнологічною продукцією за товарними групами (тис. дол. США)

Товарна позиція	Рік	Експорт		Імпорт		Сальдо
		вартість	питома вага	вартість	питома вага	
1	2	3	4	5	6	7
Фармацевтична продукція						
Антибіотики	2011	5311	0,01%	30522	0,04%	-25211
	2012	13854	0,02%	30256	0,04%	-16402
	2013	17087	0,03%	31635	0,04%	-14548
	2014	10031	0,02%	29664	0,06%	-19633
	2015	6379	0,02%	35087	0,10%	-28708
Кров людей, тварин; сироватки, вакцини, токсини	2011	7113	0,01%	320953	0,40%	-313840
	2012	8569	0,01%	327866	0,39%	-319297
	2013	8654	0,01%	406380	0,53%	-397726
	2014	9949	0,02%	297608	0,57%	-287659
	2015	7492	0,02%	219562	0,60%	-212070
Лікарські засоби дозовані, або фасовані для роздрібної торгівлі	2011	178497	0,26%	2464000	3,04%	-2285503
	2012	225232	0,33%	2881202	3,46%	-2655970
	2013	234468	0,37%	2597850	3,38%	-2363382
	2014	234692	0,43%	2094852	3,99%	-1860160
	2015	139795	0,37%	1094472	3,00%	-954677
Авіаційно-космічна техніка						
Двигуни турбореактивні, турбогвинтові та інші, газові турбіни	2011	784161	1,15%	61946	0,08%	722215
	2012	941931	1,37%	75160	0,09%	866771
	2013	1058621	1,67%	66985	0,09%	991636
	2014	911874	1,69%	64211	0,12%	847663
	2015	672964	1,76%	34903	0,10%	638061
Інші апарати літальні; космічні апарати та суборбітальні і космічні ракети-носії	2011	221079	0,32%	39983	0,05%	181096
	2012	850299	1,24%	74554	0,09%	775745
	2013	205963	0,33%	33816	0,04%	172147
	2014	184423	0,34%	26772	0,05%	157651
	2015	137706	0,36%	28738	0,08%	108968
Комп'ютерна та офісна техніка						
Машини автоматичного оброблення інформації та їх блоки; магнітні або оптичні зчитувальні пристрої	2011	13818	0,02%	246042	0,30%	-232224
	2012	21362	0,03%	294601	0,35%	-273239
	2013	18261	0,03%	311104	0,40%	-292843
	2014	13634	0,03%	364166	0,69%	-350532
	2015	13439	0,04%	305567	0,84%	-292128
Частини та приладдя, призначені для машин товарних позицій	2011	21569	0,03%	35861	0,04%	-14292
	2012	20559	0,03%	31411	0,04%	-10852
	2013	12231	0,02%	37777	0,05%	-25546
	2014	9823	0,02%	38925	0,07%	-29102
	2015	8069	0,02%	47968	0,13%	-39899
Продукція електроніки і телекомунікацій						
Апарати електричні телефонні або телеграфні; відеотелефони	2011	30215	0,04%	789813	0,97%	-759598
	2012	34282	0,05%	740037	0,89%	-705755
	2013	56659	0,09%	810715	1,05%	-754056
	2014	78237	0,14%	655536	1,25%	-577299
	2015	115736	0,30%	635355	1,74%	-519619
Радіолокаційні, радіонавігаційні прилади, радіоапаратура дистанційного управління	2011	48911	0,07%	34443	0,04%	14468
	2012	98492	0,14%	44321	0,05%	54171
	2013	102658	0,16%	23709	0,03%	78949
	2014	51866	0,10%	14240	0,03%	37626

ІННОВАЦІЇ

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7
	2015	35865	0,09%	32948	0,09%	2917
Пульти, панелі, консолі, столи, розподільні щити для контролю або розподілу електричного струму	2011	98075	0,14%	206392	0,25%	-108317
	2012	100033	0,15%	190630	0,23%	-90597
	2013	85706	0,14%	216996	0,28%	-131290
	2014	62698	0,12%	116233	0,22%	-53535
	2015	41153	0,11%	50980	0,14%	-9827
Наукові прилади						
Прилади для вимірювання, контролю змінних характеристик рідин або газів: витрат, рівня, тиску	2011	14745	0,02%	44922	0,06%	-30177
	2012	15187	0,02%	46208	0,06%	-31021
	2013	13894	0,02%	41507	0,05%	-27613
	2014	7457	0,01%	33764	0,06%	-26307
	2015	6064	0,02%	26549	0,07%	-20485
Прилади для вимірювання електричних величин, виявлення або вимірювання іонізуючих випромінювань	2011	28016	0,04%	22816	0,03%	5200
	2012	26211	0,04%	33946	0,04%	-7735
	2013	24598	0,04%	25013	0,03%	-415
	2014	19085	0,04%	24539	0,05%	-5454
	2015	15451	0,04%	14346	0,04%	1105
Прилади для автоматичного регулювання або керування	2011	89966	0,13%	151720	0,19%	-61754
	2012	76509	0,11%	125409	0,15%	-48900
	2013	89673	0,14%	91998	0,12%	-2325
	2014	77137	0,14%	83008	0,16%	-5871
	2015	20742	0,05%	35637	0,10%	-14895

Джерело: складено за даними [10]

За останні п'ять років серед продукції високотехнологічних галузей найбільшу частку у експорті займали «Двигуни турбореактивні, турбогвинтові та інші газові турбіни», які належать до товарної групи «Авіаційно-космічна техніка». Хоча вартість її експорту у 2014-2015 рр. значно зменшилась порівняно з 2013 р., частка даної продукції у загальному експорті зросла з 1,15% у 2011 р. до 1,76% у 2015 р. Частка авіаційно-космічної техніки в цілому у загальному українському експорті у 2015 році становила 2,12%. Водночас частка інших товарних груп не досягає навіть 1%: доля експорту фармацевтичної продукції – 0,4%, комп'ютерної та офісної техніки – 0,06%, продукції електроніки і телекомунікацій – 0,5%, наукових приладів – 0,11% [10].

Найбільшу частку в українському імпорті серед продукції високотехнологічних галузей становлять «Лікарські засоби дозовані, або фасовані для роздрібної торгівлі» – 3% у 2015 р. На другому місці «Апарати електричні телефонні або телеграфні; відеотелефони» – 1,74%. У цілому частка імпорту фармацевтичної продукції становила 3,7%, продукції електроніки і телекомунікацій – 1,97%, комп'ютерної та офісної техніки – 0,97%, наукових приладів – 0,21%, авіаційно-космічної техніки – 0,18%.

Єдиною товарною групою серед аналізованих, яка має позитивне сальдо торгового балансу, є авіаційно-космічна техніка. Обсяг її експорту в 2015 році склав 810,7 млн дол., зменшившись на 36,1% порівняно з 2014 р. У товарній групі «Продукція електроніки і телекомунікацій» також є товарна позиція з позитивним сальдо – «Радіолокаційні, радіонавігаційні прилади, радіоапаратура дистанційного керування», але в цілому для групи сальдо від'ємне.

Статистичні дані про динаміку експорту та імпорту високотехнологічної продукції України за 2011-2015 рр. свідчать, що зовнішньоторговельний оборот нашої держави щодо даної продукції в 2015 р. склав 3782,97 млн дол. Експортовано продукції на суму 1220,86 млн дол., а імпортовано – на 2562,11 млн дол. Імпорт перевищує експорт в 2,1 рази, відповідно сальдо зовнішньоторговельного балансу є від'ємним і складає 1341,25 млн дол. За нашими оцінками, частка високотехнологічної продукції у загальному експорті товарів з України в 2015 р. становила 3,2%, а частка імпорту – 7%.

Товарообіг високотехнологічних товарів за період 2011-2012 рр. зріс на 22,3%, а у 2015 р. порівняно з 2012 р. зменшився на 48,4%, що значною мірою зумовлено складною економічною і

ІННОВАЦІЇ

політичною ситуацією в Україні. Зокрема, імпорт високотехнологічної продукції у 2012 р. порівняно з 2011 р. збільшився на 10% (на 446,2 млн дол.), а у 2015 р. порівняно з 2012 р. зменшився на 47,7% (на 2333,5 млн дол.). Зміни в експорті за досліджувані періоди виглядають наступним чином: зростання експорту склало 57,8% (891 млн дол.), а зменшення – 49,8% (1211,7 млн дол.).

Український експорт високотехнологічної продукції свідчить про низьку інноваційну спроможність держави, а імпорт технологій не став поки що дієвим інструментом інноваційного розвитку її економіки.

На сьогоднішній день в Україні спостерігається стійка тенденція до посилення диспаритету в торгівлі високотехнологічною продукцією переважно за рахунок значного перевищення імпорту над експортом у торговельних стосунках. Якщо у 2000 р. співвідношення експорту високотехнологічної продукції до її імпорту становило 0,53, то у 2011 р. – 0,35; 2013 р. – 0,41, а у 2015 р. – 0,49 [10].

Головними імпортерами української фармацевтичної продукції є Німеччина, Нідерланди, Білорусь, Казахстан, Азербайджан, Узбекистан. А до України дана продукція надходить переважно з Китаю, Іспанії, Республіки Корея, Австрії, США, Німеччини, Індії, Франції. Авіаційно-космічна техніка експортується головним чином до Російської Федерації, Китаю, Індії, Куби, а ввозить наша держава продукцію цієї групи з Російської Федерації, Латвії, Білорусі.

Комп'ютерна та офісна техніка спрямовується переважно в Російську Федерацію, Австрію, Нідерланди, а до України надходить із Китаю, В'єтнаму, Тайваню. Серед імпортерів продукції електроніки і телекомунікацій найбільша частка припадає на Угорщину, Російську Федерацію, Ефіопію, Індію, Німеччину, а експортують в Україну Китай, В'єтнам, США, Російська Федерація, Німеччина. Українські наукові прилади найбільшою популярністю користуються у Польщі, Російській Федерації, Словаччині, Азербайджані. Ввозить продукцію даної групи наша країна із Російської Федерації, США, Німеччини, Чехії, Китаю [10].

Висновки. Отже, слід зазначити, що на світовому ринку інноваційних товарів Україна представлена незначними групами. Доходи від експорту високих технологій несуттєві, а відтак невідчутні для економічного розвитку.

Досягнути успіху можливо за допомогою трансформації традиційної сировинної економіки в інноваційну, яка базується на знаннях та інтелектуальній праці. Тому доцільно робити акцент на підвищенні інтелектуалізації наших ключових галузей за допомогою інтенсивного впровадження інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій.

Для прискорення переходу вітчизняної економіки на нову технологічну базу необхідно активізувати залучення в країну іноземних технологій. Всі способи їх ввезення, починаючи від прямих закупівель інвестиційного обладнання, укладання ліцензійних угод і закінчуючи більш складними формами взаємодії, включаючи будівництво заводів «під ключ», повинні бути заохочені, а в окремих випадках – стати об'єктами державної підтримки.

Література

1. Полковниченко, С. О. Оцінка інноваційного розвитку економіки України / С. О. Полковниченко, О. В. Левківський, В. В. Левківський // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка. - 2012. – № 2. – С. 78-87.
2. Саліхова, О. Б. Імпорт високотехнологічних товарів в Україну та його визначальні детермінанти / О. Б. Саліхова // Наука та наукознавство. – 2012. – № 4. – С. 40-55.
3. Матюшенко, І. Ю. Перспективи розвитку торгівлі високотехнологічними товарами у світі та Україні / І. Ю. Матюшенко, Д. М. Костенко // Бізнес Інформ. – 2012. – № 8. – С. 103-114.
4. Мельник, Т. М. Інноваційний регрес у товарній структурі зовнішньої торгівлі України / Т. М. Мельник, О. В. Зубко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – Т. II. – С. 192-199.
5. Мельник, Т. М. Оцінка рівнів технологічної місткості зовнішньої торгівлі України / Т. М. Мельник, О. В. Зубко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 4. – С. 133-139.
6. Стратегія розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року. Проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.itukraine.org.ua/news/minekonomrozvytku-iniciyuue-obgovorennya-strategiyi-ro>.
7. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2015 році. Статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики, 2016. – 257 с.
8. Science & Technology. World Bank [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://data.worldbank.org/topic/science-and-technology>.

ІННОВАЦІЇ

9. High-technology exports [Electronic resource]. – Retrieved from : <http://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD>.
10. Митна статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sta-sumy.gov.ua/ms/f2>.

References

1. Polkovnychenko, S. O., Levkivs'kyj, O. V., Levkivs'kyj, V. V. (2012). Otsinka innovatsijnoho rozvytku ekonomiky Ukrainy [The assessment of innovative development of economy in Ukraine]. *Naukovyj visnyk ChDIEU. – Scientific bulletin of ChSUEM*, 2, 78-87 [in Ukrainian].
2. Salikhova, O. B. (2012). Import vysokotekhnolohichnykh tovariv v Ukrainu ta joho vyznachal'ni determinanty [Import of high-tech products to Ukraine and its crucial determinants]. *Nauka ta naukoznavstvo. – Science and science of science*, 4, 40-55 [in Ukrainian].
3. Matiushenko, I. Yu., Kostenko, D. M. (2012). Perspektyvy rozvytku torhivli vysokotekhnolohichnymy tovaramy u sviti ta Ukraini [Prospects for trade in high-tech goods in the world and Ukraine]. *Biznes Inform. – Business Inform*, 8, 103-114 [in Ukrainian].
4. Mel'nyk, T. M., Zubko, O. V. (2011). Innovatsijnyj rehres u tovarnij strukturі zovnishn'oi torhivli Ukrainy [Innovation setback in the commodity structure of Ukraine's foreign trade]. *Marketynh i menedzhment innovatsij. – Marketing and management of innovations*, 4, 192-199 [in Ukrainian].
5. Mel'nyk, T. M., Zubko, O. V. (2011). Otsinka rivniv tekhnolohichnoi mistkosti zovnishn'oi torhivli Ukrainy [Assessment of levels of technological capacity of Ukraine's foreign trade]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini. – Formation of market relations in Ukraine*, 4, 133-139 [in Ukrainian].
6. Stratehiia rozvytku vysokotekhnolohichnykh haluzej do 2025 roku. Proekt [Strategy for the development of high-tech industries until 2025. Draft]. Retrieved from : <http://www.itukraine.org.ua/news/minekonomrozvytku-iniciyuye-obgovorennya-strategiyi-ro> [in Ukrainian].
7. Naukova ta innovatsijna diial'nist' v Ukraini u 2015 rotsi. Statystychnyj zbirnyk. [Scientific and innovative activity in Ukraine in 2015. Statistical publication] (2016). A.A.Karmazina. – Kyiv : Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [in Ukrainian].
8. Science & Technology. World Bank. Retrieved from : <http://data.worldbank.org/topic/science-and-technology> [in English].
9. High-technology exports. Retrieved from : <http://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TECH.CD> [in English].
10. Mytna statystyka [Customs statistics] (n.d.). [www. sta-sumy.gov.ua](http://sta-sumy.gov.ua) Retrieved from : <http://sta-sumy.gov.ua/ms/f2> [in Ukrainian].

Надійшла 26.10.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Левківський, О. В. Інноваційний вектор розвитку зовнішньої торгівлі України / О. В. Левківський // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 4 (8), ч. 2. – С. 208-214.